

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА
ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ

*Методичні рекомендації
для підготовки до семінарських і практичних занять*

**(для здобувачів першого рівня вищої освіти
зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»)**

Дніпро
2022

Рецензенти:

Крушельницька Т. А., професор кафедри державного управління та місцевого самоврядування НТУ «Дніпровська політехніка», доктор наук з державного управління, професор;

Добровольська О. В., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету, доктор економічних наук, професор

Публічні фінанси: методичні рекомендації для підготовки до семінарських і практичних занять (для здобувачів першого рівня вищої освіти зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування») / уклад. Шевченко С. О., Трещов М. М. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 56 с.

Укладачі:

Шевченко С. О., завідувач кафедри управління та адміністрування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор наук з державного управління, професор, Заслужений працівник освіти України;

Трещов М. М. професор кафедри управління та адміністрування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор наук з державного управління.

Методичні рекомендації для підготовки до семінарських і практичних занять з тем, передбачених навчальним планом з дисципліни «Публічні фінанси».

Для здобувачів першого рівня вищої освіти зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та викладачів закладів вищої освіти.

Надруковано в авторській редакції.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ТЕМА 1. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ.....	6
ТЕМА 2. БЮДЖЕТ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР.....	7
ТЕМА 3. ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТАМИ.....	8
ТЕМА 4. СТРУКТУРА БЮДЖЕТУ ТА ОСНОВИ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ.....	9
ТЕМА 5. ПОДАТКОВА СИСТЕМА.....	10
ТЕМА 6. СИСТЕМА ФОНДІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....	11
ТЕМА 7. КОНТРОЛЬ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ.....	12
ТЕМА 8. БЮДЖЕТНИЙ УСТРІЙ ТА ПОЛІТИЧНА ВЗАЄМОДІЯ.....	13
ТЕМА 9. БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ.....	14
ТЕМА 10. СЕРЕДНЬОСТРОКОВЕ ПУБЛІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ БЮДЖЕТУ.....	15
ТЕМА 11. БЮДЖЕТНА ДЕКЛАРАЦІЯ.....	16
ТЕМА 12. БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....	17
ТЕМА 13. МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ ТА СИСТЕМА БЮДЖЕТНОГО ВИРІВНЮВАННЯ.....	18
ТЕМА 14. ОБСЛУГОВУВАННЯ БОРГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ.....	29
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З ДИСЦИПЛІНИ «ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ».....	20
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....	22
ПРАКТИКУМ «МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ».....	31
ПРАКТИКУМ «ФІНАНСИ КРАЇН ІЗ РОЗВИНЕНОЮ РИНКОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ».....	38
ПЕРЕЛІК ОСНОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ДИСЦИПЛІНИ «ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ».....	44
СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ З ДИСЦИПЛІНИ «ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ».....	49

ВСТУП

Метою вивчення навчальної дисципліни «Публічні фінанси» є формування цілісного уявлення про бюджетний процес та управління ним; бюджетні інститути та процеси, що визначають його специфіку; фінансові відносини, що виникають на різних рівнях бюджетного регулювання та відносин бюджетів з ланками фінансової системи, які будуються на засадах бюджетної політики, принципах та закономірностях бюджетного механізму; сучасні практики електронної демократії; вміння аналізу, розробки та реалізації аналітичних рекомендацій для прийняття політичних і управлінських рішень.

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Вивчення навчальної дисципліни «Публічні фінанси» спрямоване на формування у здобувачів вищої освіти таких здатностей, як:

- вчитися та оволодівати сучасними знаннями;
- реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності);
- забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів;
- здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій;
- розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності.
- готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати;
- дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування;
- стратегічного та аналітичного мислення, управління проектами та ризиками;
- політичної і соціальної ерудиції, креативності;
- управління територіями в умовах економічної та політичної невизначеності.

За результатами вивчення навчальної дисципліни «Публічні фінанси» здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

– структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування;

– стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування;

– основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування;

уміти:

– використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства;

– використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень;

– відшукувати та узагальнювати інформацію, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції;

– коригувати діяльність у випадку зміни вихідних умов;

– використовувати дані статистичної звітності, обліку та спеціальних досліджень у професійній діяльності;

– визначити та структурувати пріоритети на галузевому рівні та забезпечувати реалістичне планування галузевого управління відповідно до визначених пріоритетів, ресурсного потенціалу, середньо- та довгостроковою спроможністю державного та місцевих бюджетів;

– використовувати методології управління проектами як прогресивного інструментарію сфери публічного управління, а також уміти розробляти і реалізовувати соціальні, інфраструктурні та інвестиційні проекти розвитку територій на засадах державно-громадського партнерства.

ТЕМА 1. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Зміст теми

Сутність державних фінансів. Склад державних фінансів. Система державних фінансів. Система державних доходів. Система державних видатків. Державний кредит. Грошові потоки сфери державних фінансів. Бюджетний устрій та бюджетна система. Принципи побудови бюджетної системи.

Семінарське заняття – 2 години

План

1. Сутність державних фінансів.
2. Сутність і роль бюджету.
3. Загальна характеристика складових управління бюджетом.
4. Бюджет як економічна та юридична категорія.

Основні поняття, терміни та категорії: державні фінанси; системи державних доходів; система державних видатків; державний кредит; бюджет; органи управління бюджетом; система управління бюджетом; якість бюджетного процесу; складові управління бюджетом; бюджетне планування; організація виконання бюджету; облік виконання бюджету; контроль за виконанням бюджету; призначення та структура бюджету держави; зведений бюджет України; бюджетний устрій; бюджетна система; принципи побудови бюджетної системи; бюджетний процес; касове виконання дохідної та видаткової частини державного й місцевих бюджетів; бюджетні права органів публічної влади.

Завдання для самостійної роботи:

1. Дайте визначення державних фінансів.
2. Розкрийте економічну та юридичну сутність бюджету.
3. Визначте сутність складових управління бюджетом.
4. Дайте визначення бюджетної системи.
5. Визначте органи управління бюджетом.

Індивідуальні завдання:

1. Історія бюджетних відносин в Україні.
2. Бюджетний процес в Україні.
3. Бюджетна централізація ВВП та її межі.
4. Фінансові протиріччя у суспільстві, пов'язані з формуванням бюджету, та способи їх розв'язання.
5. Бюджет як віддзеркалення економічної, соціальної й міжнародної політики держави.

ТЕМА 2. БЮДЖЕТ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР

Зміст теми

Сутність і роль бюджету. Етимологія терміну «бюджет». Альтернативні визначення бюджету. Органи управління бюджетом. Система управління бюджетом. Етапи та методи управлінської діяльності у бюджетному процесі. Чинники, що визначають якість бюджетного процесу. Бюджет як економічна та юридична категорія. Призначення та структура бюджету держави. Зведений бюджет України.

Семінарське заняття – 2 години

План

1. Бюджет як економічна та юридична категорія.
2. Призначення та структура бюджету держави.
3. Зведений бюджет України.

Основні поняття, терміни та категорії: сутність і роль бюджету; етимологія терміну «бюджет»; альтернативні визначення бюджету; структура бюджету.

Завдання для самостійної роботи:

1. Бюджетний кодекс України.
2. Бюджетна декларація, прогнози бюджетів.
3. Закон про Державний бюджет України на відповідний рік.

Індивідуальні завдання:

1. Звіти щодо виконання Державного бюджету
2. Інформація про виконання місцевих бюджетів

ТЕМА 3. ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТАМИ

Зміст теми

Загальна характеристика складових управління бюджетом: бюджетне планування, організація виконання бюджету, облік виконання бюджету, контроль за виконанням бюджету. Організація бюджетного планування. Касове виконання дохідної та видаткової частини державного й місцевих бюджетів. Бюджетні права органів публічної влади.

Семінарське заняття – 2 години

План

1. Органи управління бюджетом.
2. Система управління бюджетом.
3. Етапи та методи управлінської діяльності у бюджетному процесі.

Практичне заняття – 2 години

План

1. Стратегічне управління бюджетом.
2. Технологія управління бюджетом.

Основні поняття, терміни та категорії: управління бюджетом; бюджетне планування; організація виконання бюджету; облік виконання бюджету; контроль за виконанням бюджету

Завдання для самостійної роботи:

1. Касове виконання дохідної та видаткової частини державного й місцевих бюджетів.
2. Бюджетні права органів публічної влади.

Індивідуальні завдання:

1. Прозорий бюджет.
2. Проект «БюджетPRO».

ТЕМА 4. СТРУКТУРА БЮДЖЕТУ ТА ОСНОВИ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ

Зміст теми

Система доходів бюджету. Економічний зміст і методи формування доходів бюджету. Класифікація доходів бюджету. Джерела формування доходів бюджету. Склад, структура і динаміка доходів державного і місцевих бюджетів України. Система видатків бюджету. Економічний зміст видатків бюджету. Роль видатків бюджету у фінансовому забезпеченні потреб соціально-економічного розвитку. Класифікація видатків бюджету. Склад і динаміка видатків державного та місцевих бюджетів України. Бюджетний дефіцит і бюджетний профіцит. Види бюджетного дефіциту. Причини незбалансованості бюджетів. Наслідки та межі бюджетного дефіциту. Джерела фінансування бюджетного дефіциту. Зведений бюджет України. Спеціальний фонд. Бюджетні призначення. Бюджетні асигнування. Бюджетний запит. Розпорядники бюджетних коштів.

Семінарське заняття – 2 години

План

1. Система доходів бюджету.
2. Система видатків бюджету.
3. Бюджетний дефіцит і бюджетний профіцит.
4. Зведений бюджет України.

Основні поняття, терміни та категорії: система доходів бюджету; економічний зміст і методи формування доходів бюджету; класифікація доходів бюджету; джерела формування доходів бюджету; Склад, система видатків бюджету; економічний зміст видатків бюджету; класифікація видатків бюджету; бюджетний дефіцит; бюджетний профіцит; причини незбалансованості бюджетів; джерела фінансування бюджетного дефіциту; зведений бюджет України; спеціальний фонд бюджету; бюджетні призначення; бюджетні асигнування; бюджетний запит; розпорядники бюджетних коштів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначте структурні складові частини державного бюджету.
2. Охарактеризуйте систему доходів бюджету.
3. Охарактеризуйте систему видатків бюджету.
4. Дайте визначення бюджетного дефіциту.
5. Коли виникає бюджетний профіцит?
6. Структура зведеного бюджету України.

Індивідуальні завдання:

1. Економічний зміст і методи формування доходів бюджету.
2. Економічний зміст видатків бюджету.
3. Роль видатків бюджету у фінансовому забезпеченні потреб соціально-економічного розвитку.
4. Склад, структура і динаміка доходів державного і місцевих бюджетів України.
5. Склад і динаміка видатків державного та місцевих бюджетів України.
6. Бюджетні призначення та бюджетні асигнування.

ТЕМА 5. ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Зміст теми

Сутність і функції податків, їх класифікація. Податкова система України. Основи побудови податкової системи України. Принципи оподаткування та організація оподаткування. Пряме та непряме оподаткування. Податок на додану вартість. Акцизний збір. Митні платежі. Податок на прибуток підприємств. Податок на доходи фізичних осіб. Екологічний податок. Податок на майно. Місцеві податки і збори.

Практичне заняття – 2 години

План

1. Податок на додану вартість.
2. Акцизний збір.
3. Митні платежі.
4. Податок на прибуток підприємств.
5. Податок на доходи фізичних осіб.
6. Екологічний податок.
7. Податок на майно.
8. Місцеві податки і збори.

Основні поняття, терміни та категорії: сутність і функції податків; класифікація податків; податкова система України; принципи оподаткування; організація оподаткування; пряме та непряме оподаткування; податок на додану вартість; акцизний збір; митні платежі; податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; екологічний податок; податок на майно; місцеві податки і збори

Завдання для самостійної роботи:

1. Основи побудови податкової системи України.
2. Принципи оподаткування та організація оподаткування.
3. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Індивідуальні завдання:

1. Пряме та непряме оподаткування.
2. Податок на прибуток підприємств.
3. Податок на додану вартість.
4. Податок на доходи фізичних осіб.
5. Бюджетотворюючі податки та збори.

ТЕМА 6. СИСТЕМА ФОНДІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Зміст теми

Причини формування фондів цільового призначення. Постійні та тимчасові фонди. Мета та завдання створення цільових фондів. Джерела доходів та напрями видатків Пенсійного фонду України та Фонду соціального захисту України. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Практичне заняття – 2 години

План

1. Джерела доходів та напрями видатків Пенсійного фонду України.
2. Джерела доходів та напрями видатків Фонду соціального захисту України.

Основні поняття, терміни та категорії: державні фонди цільового призначення; джерела доходів та напрями видатків Пенсійного фонду України та Фонду соціального захисту України; єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Позабюджетні цільові фонди
2. Цільові фонди органів місцевого самоврядування

Індивідуальні завдання:

1. Пенсійний фонд.
2. Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.
3. Фонд соціального страхування на випадок безробіття.
4. Фонд соціального страхування від нещасних випадків.
5. Фонд захисту інвалідів

ТЕМА 7. КОНТРОЛЬ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

Зміст теми

Суть і призначення бюджетного контролю. Фінансовий контроль, його роль та місце в бюджетному процесі. Механізм бюджетного контролю. Види, форми і методи бюджетного контролю. Органи державного бюджетного контролю. Характеристика органів бюджетного контролю, їх повноважень та функцій. Рахункова палата України. Державна фіскальна служба України. Державна аудиторська служба України. Відповідальність за бюджетні правопорушення. Заходи впливу та відповідальність за порушення бюджетного законодавства. Бюджетний контроль і аудит. Податковий контроль. Бюджетний аудит.

Практичне заняття – 2 години

План

1. Бюджетний контроль.
2. Органи державного бюджетного контролю.
3. Податковий контроль.
4. Бюджетний аудит.

Основні поняття, терміни та категорії: бюджетний контроль; фінансовий контроль; види, форми і методи бюджетного контролю; органи державного бюджетного контролю; Рахункова палата України; Державна фіскальна служба України; Державна аудиторська служба України; відповідальність за бюджетні правопорушення. Заходи впливу та відповідальність за порушення бюджетного законодавства; бюджетний аудит; бюджетний контроль в демократичному суспільстві; транспарентність і контроль бюджетної ефективності; податковий контроль.

Завдання для самостійної роботи:

1. Фінансовий контроль, його роль та місце в бюджетному процесі.
2. Види, форми і методи бюджетного контролю.
3. Рахункова палата України.
4. Державна фіскальна служба України.
5. Державна аудиторська служба України.

Індивідуальні завдання:

1. Механізм бюджетного контролю.
2. Характеристика органів бюджетного контролю, їх повноважень та функцій.
3. Організація бюджетного контролю в демократичному суспільстві.
4. Транспарентність і контроль бюджетної ефективності.
5. Відповідальність за бюджетні правопорушення.

ТЕМА 8. БЮДЖЕТНИЙ УСТРІЙ ТА ПОЛІТИЧНА ВЗАЄМОДІЯ

Зміст теми

Бюджетна діяльність. Суспільно-політична взаємодія суб'єктів політичного процесу та бюджетної системи. Форми політичної діяльності. Політична участь. Класифікація політичної участі. Цілі та засоби публічно-управлінської діяльності. Бюджетна система як система управління публічними справами. Структура бюджетної політичної системи. Суб'єктно-об'єктні відносини. Типи бюджетних систем. Децентралізація державної влади та її вплив на бюджет. Легальне лобіювання групових інтересів.

Семінарське заняття – 2 години

План

1. Політична участь в бюджетному процесі, її класифікація.
2. Цілі та засоби управлінської діяльності щодо формування бюджету.
3. Бюджетна система як система управління публічними справами.
4. Структура бюджетної політичної системи.

Основні поняття, терміни та категорії: бюджетна діяльність; суспільно-політична взаємодія суб'єктів політичного процесу та бюджетної системи; форми політичної діяльності; політична участь; класифікація політичної участі; цілі та засоби публічно-управлінської діяльності; бюджетна система як система управління публічними справами; структура бюджетної політичної системи; суб'єктно-об'єктні відносини; типи бюджетних систем; децентралізація державної влади та її вплив на бюджет.

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначте структурні складові частини Державного бюджету.
2. Охарактеризуйте основні функції Державного бюджету.
3. Назвіть принципи побудови бюджетної системи України.
4. Назвіть складові зведеного бюджету України.
5. Які типи бюджетних систем існують?
6. Як класифікуються доходи бюджету?
7. Які фактори впливають на обсяг дохідної частини Державного бюджету?

Індивідуальні завдання:

1. Політичний простір. Реалізація бюджетної політики.
2. Поняття «інституту» в бюджетній політиці та публічному управлінні.
3. Політичні інститути як складові бюджетної політичної системи.
4. Держава як політичний інститут. Інституціональне середовище.
5. Політична реформа. Публічна сфера.
6. Політична діяльність. Політичні дії.

ТЕМА 9. БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ

Зміст теми

Сутність бюджетної політики. Мета бюджетної політики. Схема взаємодії складових елементів бюджетної політики. Бюджетна стратегія. Бюджетна тактика. Внутрішні та зовнішні чинники впливу на бюджетну політику.

Семінарське заняття – 2 години

План

1. Сутність категорії «бюджетна політика».
2. Понятійно-категоріальний апарат з питань бюджетної політики.
3. Теорії та концепції бюджетної політики.
4. Розвиток політичної думки у світовому контексті.

Основні поняття, терміни та категорії: бюджетна політика; понятійно-категоріальний апарат з питань бюджету; теорії та концепції бюджетної політики; політичні інститути як складові політичної системи та їх вплив на бюджет.

Завдання для самостійної роботи:

1. Дайте визначення державного бюджету.
2. Розкрийте економічну сутність державного бюджету.
3. Визначте структурні складові частини Державного бюджету.
4. З якою метою бюджет поділяється на загальний та спеціальний фонди?
5. Охарактеризуйте основні функції Державного бюджету.

Індивідуальні завдання:

1. Еволюція грошово-кредитної системи в Україні.
2. Історія бюджетних відносин в Україні
3. Бюджетні процеси в Україні.
4. Бюджетна централізація ВВП та її межі.
5. Фінансові протиріччя у суспільстві, пов'язані з формуванням бюджету, та способи їх розв'язання.

ТЕМА 10. СЕРЕДНЬОСТРОКОВЕ ПУБЛІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ БЮДЖЕТУ

Зміст теми

Основи середньострокового публічного планування бюджету. Бюджетні параметри на найближчі три роки з прогнозом на поступове зростання і відновлення економіки. Передбачуваність бюджетної політики та прогнозування як передумови забезпечення системних реформ, підвищення інвестиційної привабливості та покращення бізнес-клімату.

Семінарське заняття – 2 години

План

1. Передбачуваність бюджетної політики та прогнозування як передумови забезпечення системних реформ, підвищення інвестиційної привабливості та покращення бізнес-клімату.

Практичне заняття – 2 години

План

1. Розрахунок бюджетних параметрів на найближчі три роки.
2. Прогнозування бюджетних параметрів.

Основні поняття, терміни та категорії: планування; бюджетування; середньострокове планування; основні показники бюджету; бюджетні параметри; прогнозування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Функції: мотивування, регулювання, планування, організування, обліку, контролювання, координування.
2. Формулювання конкретних завдань на основі прийнятого рішення. Вибір цільової функції.
3. Виконання поставлених завдань. Звітування діяльності.
4. Досвід та вплив на ситуацію. Якісні й кількісні характеристики. Ефективність.
5. Вироблення та реалізація рішень у сфері державно-владних відносин.

Індивідуальні завдання:

1. Здійснити прогноз одного із бюджетних параметрів на вибір на найближчі три роки. Обґрунтувати результати прогнозу.

ТЕМА 11. БЮДЖЕТНА ДЕКЛАРАЦІЯ

Зміст теми

Нормативно-правова основа формування бюджетної декларації. Порядок розробки та затвердження бюджетної декларації. Структура та зміст бюджетної декларації. Пріоритетні напрями бюджетної політики. Основні прогностичні макропоказники економічного і соціального розвитку України. Міжнародні резерви та офіційний курс гривні.

Семінарське заняття – 2 години

План

1. Основні прогностичні макропоказники економічного і соціального розвитку України.
2. Міжнародні резерви та офіційний курс гривні.

Основні поняття, терміни та категорії: бюджетна декларація; бюджетні пріоритети; прогнозування; планування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Фактори, що обумовлюють формування і використання Державного бюджету в Україні: економічні, політичні, соціальні.
2. Взаємозв'язок бюджету з галузевими фінансовими планами.
3. Бюджет у системі фінансового забезпечення потреб соціально- економічного розвитку, фінансового регулювання.
4. Роль бюджету у сукупності економічних методів управління економікою держави.

Індивідуальні завдання:

1. Роль Державного бюджету в регулюванні економіки, реалізації загальнодержавних цільових програм та інших видатків загальнодержавного значення.
2. Роль і місце Державного бюджету у фінансово-кредитному механізмі.

ТЕМА 12. БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Зміст теми

Зміст бюджетної політики органів місцевого самоврядування. Основні документи, що визначають бюджетну політику на місцевому рівні. Програмна заява з бюджетної політики. Бюджетний баланс. Обмеження максимальної суми заборгованості місцевого самоврядування. Звітність про реалізацію бюджетної політики на місцевому рівні.

Семінарське заняття – 2 години

План

1. Обмеження максимальної суми заборгованості місцевого самоврядування.
2. Звітність про реалізацію бюджетної політики на місцевому рівні.

Основні поняття, терміни та категорії: виконавча процедура управління бюджетом; планування і прогнозування бюджету; визначення бюджетних орієнтирів; мотивуюча процедура; контроль і коригування бюджету.

Завдання для самостійної роботи:

1. Виконання місцевих бюджетів.
2. Внесення змін до місцевих бюджетів.

Індивідуальні завдання:

1. Аналіз показників місцевих бюджетів.
2. Моніторинг внесення змін до та рішення відповідного органу місцевого самоврядування про місцевий бюджет на відповідний рік.

ТЕМА 13. МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ ТА СИСТЕМА БЮДЖЕТНОГО ВИРІВНЮВАННЯ

Зміст теми

Сутність та мета регулювання міжбюджетних відносин. Поняття «міжбюджетні відносини» та підходи щодо їх вдосконалення. Розмежування видатків, групування видатків. Сутність та види міжбюджетних трансфертів. Порядок надання міжбюджетних трансфертів. Механізм розрахунку обсягу міжбюджетних трансфертів. Збалансування доходів і видатків бюджету місцевого самоврядування.

Семінарське заняття – 2 години

План

1. Аналіз виконання показників міжбюджетних трансфертів.

Основні поняття, терміни та категорії: виконання дохідної частини Державного бюджету України; виконання видаткової частини Державного бюджету України; виконання дохідної частини місцевих бюджетів; виконання видаткової частини місцевих бюджетів; міжбюджетні трансферти (дотації, субвенції).

Практичне заняття – 2 години

План

1. Взаємозв'язок державного і місцевих бюджетів.
2. Перерозподіл функцій між місцевими та державним бюджетом.
3. Забезпечення принципу самостійності в розробці і використанні бюджетів всіх рівнів.
4. Критерії розмежування видатків між місцевими бюджетами.
5. Особливості розподілу видатків за видами бюджетів залежно від повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування.
6. Принципи розподілу видатків між бюджетами.

Основні поняття, терміни та категорії: взаємозв'язок державного і місцевих бюджетів; роль місцевих бюджетів у бюджетній системі України; поточний бюджет і бюджет розвитку; перерозподіл функцій між місцевими та державним бюджетом; забезпечення принципу самостійності в розробці і використанні бюджетів всіх рівнів; критерії розмежування видатків між місцевими бюджетами; особливості розподілу видатків за видами бюджетів залежно від повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування; принципи розподілу видатків між бюджетами.

Завдання для самостійної роботи:

1. Фінансування загальної середньої освіти в Україні.
2. Проблеми фінансового забезпечення вищої освіти.
3. Планування і фінансування видатків на утримання дошкільних закладів.

Індивідуальні завдання:

1. Аналіз виконання показників державного бюджету за видами міжбюджетних трансфертів.
2. Аналіз виконання показників місцевих бюджетів за видами міжбюджетних трансфертів.

ТЕМА 14. ОБСЛУГОВУВАННЯ БОРГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Зміст теми

Сутність, причини державного боргу та його структура. Внутрішні запозичення, їхня характеристика. Зовнішні запозичення, їхня характеристика. Економічні і соціальні наслідки, межі державного боргу. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу. Управління державним кредитом. Державний борг як наслідок існування державного кредиту. Формування та обслуговування гарантованого державного боргу.

Практичне заняття – 4 години

План

1. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу.
2. Управління державним кредитом.
3. Державний борг як наслідок існування державного кредиту.
4. Формування та обслуговування гарантованого державного боргу.

Основні поняття, терміни та категорії: державний кредит; державний борг гарантований борг; обслуговування державного боргу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Регуляторна політика і бюджетні інструменти фінансового регулювання економічного циклу.
2. Характеристика основних напрямів бюджетної політики щодо фінансового забезпечення інвестицій.
3. Бюджетна політика у вирішенні проблем сприяння процесу макроекономічної стабілізації.

Індивідуальні завдання:

1. Бюджетно-фіскальні ризики пов'язані з державними гарантіями, державними цільовими фондами та місцевими запозиченнями.
2. Кодекс фіскальної прозорості Міжнародного валютного фонду.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ»

ЗАЛІК

1. Понятійно-категоріальний апарат з питань бюджету.
2. Етапи розвитку бюджетної системи в Україні.
3. Взаємозв'язок бюджетної політики та управління.
4. Склад бюджетного законодавства.
5. Бюджетний устрій та бюджетна система України.
6. Принципи бюджетного устрою.
7. Бюджетна децентралізація.
8. Бюджет – основний фінансовий план держави.
9. Бюджет як інструмент реалізації соціально-економічних програм.
10. Бюджетний дефіцит, його причини і наслідки, методи управління.
11. Бюджетний процес.
12. Нормативно-правове забезпечення бюджетного процесу в Україні.
13. Реалізація бюджетної політики.
14. Доходи державного бюджету.
15. Податок на прибуток.
16. Податок на додану вартість.
17. Митні платежі.
18. Екологічний податок.
19. Доходи місцевих бюджетів.
20. Податок на доходи фізичних осіб.
21. Плата за землю.
22. Місцеві податки та збори.
23. Видатки державного бюджету.
24. Видатки місцевих бюджетів.
25. Специфіка фінансування економічної діяльності держави.
26. Цільові фонди.
27. Організаційно-функціональна (виконавча) процедура управління бюджетом.
28. Планувальна, прогнозна (орієнтовна) процедура управління бюджетом.
29. Мотивуюча процедура управління бюджетом (заохочення, стримування).
30. Контрольно-коректувальна процедура управління бюджетом.

ЕКЗАМЕН

1. Суспільно-політична взаємодія суб'єктів політичного процесу та бюджетної системи.
2. Форми політичної діяльності.
3. Бюджетна система як система управління публічними справами.
4. Структура бюджетної політичної системи.
5. Децентралізація державної влади та її вплив на бюджет.
6. Сутність бюджетної політики.
7. Мета бюджетної політики.
8. Схема взаємодії складових елементів бюджетної політики.
9. Бюджетна стратегія.
10. Бюджетна тактика.
11. Внутрішні та зовнішні чинники впливу на бюджетну політику.
12. Основи середньострокового публічного планування бюджету.
13. Бюджетні параметри на найближчі три роки з прогнозом на поступове зростання і відновлення економіки.
14. Передбачуваність бюджетної політики та прогнозування як передумови забезпечення системних реформ, підвищення інвестиційної привабливості та покращення бізнес-клімату.
15. Нормативно-правова основа формування бюджетної декларації.
16. Порядок розробки та затвердження бюджетної декларації.
17. Структура та зміст бюджетної декларації.
18. Пріоритетні напрями бюджетної політики.
19. Основні прогнозні макропоказники економічного і соціального розвитку України.
20. Міжнародні резерви та офіційний курс гривні.
21. Зміст бюджетної політики органів місцевого самоврядування.
22. Основні документи, що визначають бюджетну політику на місцевому рівні.
23. Програмна заява з бюджетної політики.
24. Бюджетний баланс. Обмеження максимальної суми заборгованості місцевого самоврядування.
25. Звітність про реалізацію бюджетної політики на місцевому рівні.
26. Сутність та мета регулювання міжбюджетних відносин.
27. Поняття «міжбюджетні відносини» та підходи щодо їх вдосконалення.
28. Розмежування видатків, групування видатків.
29. Сутність та види міжбюджетних трансфертів.
30. Порядок надання міжбюджетних трансфертів.
31. Механізм розрахунку обсягу міжбюджетних трансфертів.
32. Збалансування доходів і видатків бюджету місцевого самоврядування.
33. Сутність, причини державного боргу та його структура.
34. Внутрішні запозичення, їхня характеристика.
35. Зовнішні запозичення, їхня характеристика.
36. Економічні і соціальні наслідки, межі державного боргу.
37. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу.
38. Управління державним кредитом.
39. Державний борг як наслідок існування державного кредиту.
40. Формування та обслуговування гарантованого державного боргу.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. У чому сутність гендерного аналізу бюджетної програми?

- а) у підрахунку кількості жінок і чоловіків, які проживають у громаді;
- б) у тому, щоб довести, що жінки перебувають у гіршому становищі, ніж чоловіки;
- в) у повному розкритті наслідків програм, законодавства та державного політичного курсу для обох статей;
- г) усе вище перелічене вірно.

2. Гендерний аналіз бюджетної програми дозволяє:

- а) продемонструвати гендерні розриви;
- б) вивчити причини та наслідки гендерної нерівності;
- в) допомогти встановити завдання і заходи, що можуть сприяти усуненню такої нерівності;
- г) усе вище перелічене вірно.

3. Що із наведеного відноситься до інструментів гендерно орієнтованого бюджетування?

- а) гендерна оцінка політики;
- б) оцінка гендерного впливу;
- в) гендерний аналіз бенефіціарів;
- г) усе вище перелічене вірно.

4. Що є результатом гендерного бюджетного аналізу?

- а) рекомендації за результатами аналізу;
- б) прийняття нового закону;
- в) розробка нового бюджету;
- г) повторний аналіз.

5. Чи можуть гендерно чутливі мета, завдання та заходи погіршувати існуюче становище жінок і чоловіків у суспільні?

- а) так, можуть – і жінок і чоловіків;
- б) так, можуть – тільки жінок;
- в) ні, за жодних обставин не можуть;
- г) є виключення.

6. До аналізу яких складових бюджету можна застосовувати гендерний бюджетний аналіз?

- а) доходів і видатків бюджету;
- б) виключно, доходів бюджету;
- в) не можна застосовувати до жодної із складових;
- г) виключно, видатків бюджету.

7. Чи можливо за допомогою гендерного бюджетного аналізу визначити видатки орієнтовані на конкретні групи жінок та чоловіків (дівчат/хлопців)?

- а) так, можливо;
- б) ні, неможливо;
- в) можливо лише на етапі оцінки ефективності виконання бюджету;
- г) можливо лише на етапі планування доходів бюджету.

8. Оберіть правильне твердження:

- а) бюджети розробляє Міністерство фінансів;
- б) розробку бюджету розпочинають з різних документів: для державного бюджету – це Бюджетна декларація, для місцевих бюджетів – прогноз місцевого бюджету;
- в) бюджети затверджує Верховна Рада України;
- г) розробка бюджетів розпочинається одночасно для державного та місцевих бюджетів.

9. Оберіть правильне твердження:

- а) орієнтовний план щодо складання державного та місцевих бюджетів затверджується одним наказом Міністерства фінансів;
- б) орієнтовний план щодо складання державного та місцевих бюджетів затверджується різними наказами Міністерства фінансів;
- в) орієнтовний план щодо складання державного бюджетів та Методичні рекомендації щодо складання місцевих бюджетів на середньостроковий період затверджуються різними наказами Міністерства фінансів;
- г) орієнтовний план щодо складання державного та місцевих бюджетів затверджується окремим законом.

10. Коли зазвичай затверджують План заходів з підготовки проекту бюджету на відповідний рік?

- а) січень;
- б) березень;
- в) червень;
- г) вересень.

11. Який документ не затверджують під час виконання місцевих бюджетів?

- а) кошторис;
- б) план асигнувань;
- в) план надання місцевих гарантій;
- г) лімітну довідку про бюджетні асигнування та кредитування.

12. Хто складає та подає відповідним місцевим фінансовим органам звітність про виконання місцевих бюджетів за встановленими формами?

- а) департамент фінансів обласної державної адміністрації;
- б) комісія з питань фінансів відповідної місцевої ради;
- в) Державна казначейська служба;
- г) Міністерство фінансів.

13. Чи визначені орієнтовні терміни виконання окремих завдань підготовки та затвердження документів під час розробки місцевих бюджетів в наказі Міністерства фінансів «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо підготовки та затвердження Бюджетного регламенту проходження бюджетного процесу на місцевому рівні» від 31.05.2019 року № 228?

- а) так;
- б) ні;
- в) на перше півріччя;
- г) в окремих випадках.

14. Кому Кабінет Міністрів України НЕ забезпечує доведення розрахунків прогнозних обсягів міжбюджетних трансфертів, методики їх визначення, організаційно-методологічних вимог та інших показників щодо складання проектів місцевих бюджетів, а також пропозицій щодо форми проекту рішення про місцевий бюджет?

- а) Раді міністрів Автономної Республіки Крим;
- б) місцевим державним адміністраціям;
- в) виконавчим органам відповідних місцевих рад;
- г) об'єднаним територіальним громадам.

15. Що визначає основи бюджетного устрою?

- а) державний устрій;
- б) наявність посади Президент;
- в) Конституція країни;
- г) постанова Кабінету Міністрів України.

16. Місцеві бюджети затверджують рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим або відповідної місцевої ради до ...

- а) 1 грудня;
- б) 15 грудня;
- в) 25 грудня;
- г) 31 грудня.

17. Який орган влади затверджує місцевий бюджет?

- а) орган місцевого самоврядування;
- б) Кабінет Міністрів;
- в) Верховна Рада;
- г) Президент України.

18. Бюджет яких органів влади затверджується в законі про Державний бюджет України?

- а) міністерств;
- б) органів місцевого самоврядування;
- в) бюджетних установ і організацій;
- г) об'єднаних територіальних громад.

19. У якому році Кабінет Міністрів України вперше схвалив Основні напрями бюджетної політики?

- а) 2002 році;
- б) 2007 році;
- в) 2012 році;
- г) 2017 році.

20. У якому році Кабінет Міністрів України вперше схвалив Основні напрями бюджетної політики на три роки?

- а) 2002 році;
- б) 2007 році;
- в) 2012 році;
- г) 2017 році.

21. У якому році Кабінет Міністрів України вперше схвалив Бюджетну декларацію?

- а) 2002 році;
- б) 2007 році;
- в) 2012 році;
- г) 2019 році.

22. На який період затверджують Бюджетну декларацію?

- а) один рік;
- б) два роки;
- в) три роки;
- г) чотири роки.

23. Основні напрями бюджетної політики затверджували на?

- а) один рік;
- б) два роки;
- в) три роки;
- г) чотири роки.

24. Який орган державної влади складає Бюджетну декларацію?

- а) Міністерство економічного розвитку і торгівлі;
- б) Кабінет Міністрів;
- в) Міністерство фінансів;
- г) Комітет ВРУ з питань бюджету.

25. Який документ першим затверджують під час підготовки проекту Державного бюджету України?

- а) наказ Міністерства фінансів про розробку Бюджетної декларації та проекту Державного бюджету;
- б) наказ Міністерства фінансів про розробку проекту Державного бюджету;
- в) Бюджетну декларацію;
- г) Бюджетні пріоритети.

26. З якого документа починається розробка проекту Державного бюджету України?

- а) наказу Міністерства фінансів про розробку Бюджетної декларації та проекту Державного бюджету;
- б) наказу Міністерства фінансів про розробку проекту Державного бюджету;
- в) Бюджетної декларації;
- г) Щорічного послання Президента України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України».

27. Кабінет Міністрів України подає проект Державного бюджету України до Верховної Ради України до:

- а) 15 вересня;
- б) 1 жовтня;
- в) 20 жовтня;
- г) 3 листопада.

28. В Україні бюджетний період починається:

- а) після прийняття Державного бюджету і триває один рік;
- б) 1 січня;
- в) 1 березня;
- г) 1 травня.

29. Хто здійснює представлення проекту Державного бюджету на пленарному засіданні Верховної Ради?

- а) Голова Верховної Ради;
- б) Прем'єр-міністр;
- в) Міністр фінансів;
- г) Голова комітету ВРУ з питань бюджету.

30. Який документ регламентує порядок представлення проекту Державного бюджету на пленарному засіданні Верховної Ради України?

- а) Бюджетний Кодекс;
- б) Закон «Про регламент Верховної Ради України»;
- в) Розпорядження Голови Верховної Ради;
- г) Наказ Міністерства фінансів.

31. Комітет Верховної Ради України з питань бюджету розглядає пропозиції до проекту закону про Державний бюджет України та готує висновки та пропозиції до нього до:

- а) 15 вересня;
- б) 15 жовтня;
- в) 20 жовтня;
- г) 3 листопада.

32. Верховна Рада розглядає проект закону про Державний бюджет України на наступний рік у третьому читанні до:

- а) 20 листопада;
- б) 25 листопада;
- в) 1 грудня;
- г) 31 грудня.

33. Комітети Верховної Ради України подають свої пропозиції до проекту Державного бюджету України до Комітету Верховної Ради України з питань бюджету до:

- а) 15 вересня;
- б) 1 жовтня;
- в) 20 жовтня;
- г) 3 листопада.

34. Порядок використання коштів затверджується для:

- а) всіх бюджетних програм;
- б) бюджетних програм, здійснення заходів за якими потребує нормативно-правового визначення механізму використання бюджетних коштів;
- в) бюджетних програм визначених Міністерством фінансів;
- г) бюджетних програм визначених Кабінетом Міністрів України.

35. Кількість результативних показників бюджетного запиту за кожним напрямом, як правило, не повинна перевищувати:

- а) трьох;
- б) чотирьох;
- в) п'яти;
- г) десяти.

36. Хто подає до Верховної Ради України висновки про виконання закону про Державний бюджет України з оцінкою ефективності управління коштами державного бюджету?

- а) Державна казначейська служба;
- б) Міністерство фінансів;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Рахункова Палата.

37. На сайті якого державного органу представлена статистична звітність про виконання Державного бюджету?

- а) Державної казначейської служби;
- б) Міністерства фінансів;
- в) Кабінету Міністрів України;
- г) Верховної Ради України.

38. За скількома формами розробляють бюджетні запити для місцевих бюджетів?

- а) двома (загальний Форма 1; індивідуальний Форма 2);
- б) трьома (загальний Форма 1; індивідуальний Форма 2; додатковий Форма 3);
- в) чотирма (загальний Форма 1; індивідуальний Форма 2; додатковий Форма 3; капітальні видатки Форма 4);
- г) п'ятьма (загальний Форма 1; індивідуальний Форма 2; додатковий Форма 3; капітальні видатки Форма 4; прогнозний на середньострокову перспективу Форма 5).

39. В який період часу відбувається аналіз бюджетних запитів і проведення робочих зустрічей з головними розпорядниками та іншими учасниками бюджетного процесу з метою узгодження пропозицій включення до проекту бюджету на рівні місцевого бюджету?

- а) липень – серпень;
- б) серпень – вересень;
- в) вересень – жовтень;
- г) жовтень – листопад.

40. Де відбувається основна робота над проектом місцевого бюджету після його передачі в місцеву раду?

- а) в комітеті ВРУ з питань бюджету;
- б) в постійні комісії місцевої ради з питань бюджету;
- в) в структурному підрозділі (департамент, управління, сектор, відділ), який відповідає за фінанси в обласній, районній, сільській або селищній адміністрації;
- г) в Міністерстві фінансів.

41. Чи можна вносити зміни або затверджувати новий штатний розпис протягом року?

- а) так;
- б) ні;
- в) тільки в окремих випадках;
- г) тільки в першому півріччі.

42. Лімітна довідка про бюджетні асигнування та кредитування містить інформацію про:

- а) загальну суму затверджених бюджетних призначень;
- б) поквартальний розподіл загальної суми витрат без деталізації;
- в) помісячний розподіл загальної суми витрат з її деталізацією;
- г) поквартальний розподіл загальної суми витрат з її деталізацією.

43. Коли відбувається оприлюднення інформації про виконання міського бюджету за рік?

- а) до 1 березня;
- б) до 20 березня;
- в) до 1 квітня;
- г) до 20 квітня.

44. У чому полягає принцип субсидіарності бюджетної системи України?

- а) розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами ґрунтується на необхідності максимально можливого наближення надання публічних послуг до їх безпосереднього споживача;
- б) бюджетні кошти використовуються тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями та бюджетними асигнуваннями;
- в) бюджет формується на реалістичних макропоказниках економічного і соціального розвитку України та розрахунках надходжень бюджету і витрат бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик та правил;
- г) до складу бюджетів підлягають включенню всі надходження бюджетів та витрати бюджетів, що здійснюються відповідно до нормативно-правових актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування.

45. У чому полягає принцип повноти бюджетної системи України?

- а) розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами ґрунтується на необхідності максимально можливого наближення надання публічних послуг до їх безпосереднього споживача;
- б) бюджетні кошти використовуються тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями та бюджетними асигнуваннями;
- в) бюджет формується на реалістичних макропоказниках економічного і соціального розвитку України та розрахунках надходжень бюджету і витрат бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик та правил;
- г) до складу бюджетів підлягають включенню всі надходження бюджетів та витрати бюджетів, що здійснюються відповідно до нормативно-правових актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування.

46. За рівнем впливу фіскальні ризики розділяють на:

- а) внутрішні та зовнішні;
- б) безперервні та дискретні;
- в) незалежні та залежні;
- г) вартісні та невартісні.

47. Ендогенні фінансові ризики генеруються:

- а) в результаті дій або подій за межами діяльності органів влади;
- б) в результаті діяльності органів влади;
- в) не підконтрольні органами влади;
- г) в результаті діяльності підприємств приватної власності.

48. Як часто виникають дискретні фінансові ризики?

- а) постійно;
- б) нерегулярно або ж взагалі не виникають;
- в) часто;
- г) систематично.

49. Які методи є найбільш ефективними для подолання ризиків ендогенного характеру?

- а) прямий контроль, обмеження та запобіжники;
- б) правила, стимули та інші непрямі заходи;
- в) перенесення ризику, страхові механізми;
- г) резервування бюджетних ресурсів.

50. Державне мито – це:

- а) обов'язковий платіж, який справляється на всій території України за вчинення дій в інтересах юридичних і фізичних осіб та за видачу документів, що мають юридичне значення, уповноваженими на те особами відповідно до законодавства України;
- б) загальнодержавний податок, встановлений Податковим та Митним кодексами України, який нараховується та сплачується відповідно до Митного кодексу України, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;
- в) загальнодержавний збір, при перетині товаром кордону, який нараховується і сплачується згідно з Податковим і Митним кодексами України;
- г) місцевий податок за видачу документів державою.

ПРАКТИКУМ «МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ»

Коротко розкрийте зміст питань

1. Міжнародні фінанси, їх розвиток та функції.

---

2. Міжнародні фінанси та їх складові.

---

3. Суб'єкти міжнародних фінансів.

---

4. Міжнародне фінансове право.

---

5. Система міжнародних договорів, яка регулює фінансову діяльність суб'єктів міжнародних фінансів.

---

6. Міжнародна фінансова політика та її складові.

---

7. Валютна політика, її форми.

---

8. Кредитна політика як складова міжнародної фінансової політики.

---

9. Податкова політика як складова міжнародної фінансової політики.

---

10. Валютне регулювання.

Виконайте тестові завдання

1. На чому ґрунтується класифікація валютних систем:

- а) на тому, який саме актив визнається резервним;
- б) золотому вмісті;
- в) виникненні паралельного обігу валют на ринку країни;
- г) немає правильної відповіді.

2. Які є види валютного котирування:

- а) пряме, непряме, внутрішнє, зовнішнє;
- б) зовнішнє, внутрішнє;
- в) пряме, непряме;
- г) поточне, форвардне?

3. До валютних складових міжнародної валютно-фінансової системи (МВФС) належать:

- а) валютний курс, національні та міжнародні механізми регулювання обмінного курсу, національні валюти, валютний паритет, міжнародні фінансові ринки;
- б) національний паритет, національні валюти, валютний курс;
- в) міжнародні фінансові ринки, механізм торгівлі кредитами, цінними паперами, міжнародні розрахунки;
- г) національні валюти, валютний курс і паритет, умови взаємної конвертації й обігу національних валют, національні та міжнародні механізми регулювання міжнародного курсу?

4. Які є форми паралельного обігу:

- а) доларизація, євроризація, валютне заміщення;
- б) доларизація, євроризація;
- в) валютне переміщення, валютне заміщення;
- г) доларизація, євроризація, валютне заміщення, валютне переміщення?

5. Яка валюта характеризується стабільним валютним курсом:

- а) тверда;
- б) вільно конвертована;
- в) фіксована;
- г) резервна?

6. За якої системи валютних відносин діяв золотий паритет:

- а) Ямайської;
- б) Паризької;
- в) Бреттон-Вудської;
- г) Генуезької.

7. Що відбулося на Ямайській валютній конференції:

- а) розв'язали проблеми обміну валют на золото;
- б) прийняли рішення про випуск євро;
- в) затвердили долар як єдиний резервний засіб;
- г) вирішили питання вільного вибору режиму валютного курсу.

8. Валюта резервна – це:

- а) валюта, в якій країни тримають свої ліквідні міжнародні резервні активи, що використовуються з метою покриття від'ємного сальдо платіжного балансу;
- б) платіжний засіб інших країн, що законно або незаконно використовується на території певної країни;
- в) валюта, яка має здатність вільно обмінюватись для резидентів і нерезидентів на національну валюту і використовуватись в угодах із реальними та фінансовими активами;
- г) законний платіжний засіб на території країни, що її випускає.

9. Валюта національна – це:

- а) валюта, в якій країни тримають свої ліквідні міжнародні резервні активи, що використовуються з метою покриття від'ємного сальдо платіжного балансу;
- б) платіжний засіб інших країн, який законно або незаконно використовується на території певної країни;
- в) валюта, що має здатність вільно обмінюватись для резидентів і нерезидентів на національну валюту і використовуватись в угодах із реальними та фінансовими активами;
- г) законний платіжний засіб на території країни, що її випускає.

10. У чому полягає сутність міжнародної валютно-фінансової системи:

- а) системі, що функціонує самостійно або обслуговує міжнародний рух товарів та факторів виробництва;
- б) міжнародному русі факторів виробництва та товарів і сукупності інструментів;
- в) закріпленій в міжнародних угодах формі організації валютно-фінансових відносин, які функціонують самостійно або обслуговують міжнародний рух товарів та факторів виробництва;
- г) немає правильної відповіді.

11. Використання іноземної валюти як засобу обігу, одиниці розрахунку і засобу збереження – це:

- а) доларизація;
- б) валютне заміщення;
- в) конвертованість;
- г) міжнародний кредит.

12. Що належить до фінансових елементів МВФС:

- а) міжнародні фінансові ринки, механізми торгівлі фінансовими інструментами, міжнародні розрахунки, що обслуговують рух товарів, факторів виробництва та фінансових інструментів;
- б) міжнародні фінансові ринки, міжнародні механізми регулювання міжнародного курсу, національні валюти;
- в) валютний курс і паритет, міжнародні фінансові ринки, валютний курс;
- г) правильна відповідь відсутня.

13. У чому полягає перевага системи золотого стандарту:

- а) дає змогу автоматично вирівнювати платіжні баланси;
- б) ринкові валютні курси вільно коливаються;
- в) країни можуть здійснювати незалежну кредитно-грошову політику;
- г) варіанти відповіді а), б) і в) правильні.

14. Валюта іноземна – це:

- а) валюта, в якій країни тримають свої ліквідні міжнародні резервні активи, що використовуються з метою покриття від'ємного сальдо платіжного балансу;
- б) платіжний засіб інших країн, який законно або незаконно використовується на території певної країни;
- в) валюта, що може вільно обмінюватись на національну валюту і використовуватись в угодах із реальними і фінансовими активами;
- г) законний платіжний засіб на території країни, що її випускає.

15. Валюта вільного використання – це:

- а) валюта, в якій країни тримають свої ліквідні міжнародні резервні активи, що використовуються з метою покриття від'ємного сальдо платіжного балансу;
- б) платіжний засіб інших країн, який законно або незаконно використовується на території певної країни;
- в) валюта, яка має здатність вільно обмінюватись для резидентів і нерезидентів на національну валюту і використовуватись в угодах із реальними і фінансовими активами;
- г) валюта, яка широко використовується для здійснення платежів за міжнародними угодами й активно продається і купується на головних валютних ринках.

16. Які із визначень поняття «міжнародна ліквідність» є правильним:

- а) сукупність усіх платіжних інструментів;
- б) склад валютного курсу та валютних паритетів;
- в) складний економічний механізм, що забезпечує купівлю та продаж окремих валют;
- г) готівкова частина грошової маси, яка циркулює з рук у руки.

17. Що відбувалося після взаємодій валютного курсу гривні до вартості золота:

- а) збільшувалися можливості кредитно-грошового регулювання економіки;
- б) обмежувалися можливості кредитно-грошового регулювання економіки;
- в) валютні курси встановлювалися без урахування фундаментальних економічних закономірностей;
- г) відповіді б) і в) правильні.

18. Як за класифікацією МВФС поділяються всі валюти залежно від ступеня гнучкості:

- а) тверді, фіксовані, резервні;
- б) тверді, обмежено гнучкі, гнучкі;
- в) фіксовані, обмежено гнучкі, гнучкі;
- г) конвертовані, неконвертовані, зовнішньо-, внутрішньо-конвертовані?

19. Валюта – це:

- а) особливий товар, який відіграє роль загального еквівалента у процесі обміну;
- б) готівкова частина грошової маси, що циркулює з рук у руки у вигляді банкнот і монет;
- в) один із різновидів цінних паперів;
- г) всі відповіді правильні.

20. Конвертованість з поточних операцій регулює:

- а) Центральний банк;
- б) Міністерство фінансів;
- в) Міністерство економіки;
- г) Верховна Рада України.

Виконайте практичні завдання

1. Банк у Києві встановив такий курс долара США: купівля – 5,40 грн, продаж – 5,50 грн. Визначте:

- 1) скільки гривень можна одержати за 250 дол. США;
- 2) скільки доларів США можна купити на 200 тис. грн.

1) Сума в іноземній валюті = $\frac{\text{сума в національній валюті}}{\text{курс продажу}}$

Під час прямого котирування іноземної валюти курс продажу буде більшим, ніж курс покупки.

---

2. Банк у Лондоні встановив такий курс долара США: продаж – 2,2510 дол. США за фунт стерлінгів; купівля – 2,2520 дол. США за фунт стерлінгів. Розрахуйте:

1) скільки фунтів стерлінгів можна одержати за 1000 доларів США;

2) скільки доларів США можна одержати за 1000 фунтів стерлінгів.

Сума в національній валюті = $\frac{\text{сума в іноземній валюті}}{\text{курс}}$

---

3. Швейцарський банк дає такі котирування: долар США/ канадські долари – 1,8183—1,8193; долар США/швейцарський франк – 1,6627-1,6637. Визначте крос-курс канадського долара до швейцарського франка.

ПРАКТИКУМ
«ФІНАНСИ КРАЇН ІЗ РОЗВИНЕНОЮ РИНКОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ»

Коротко розкрийте зміст питань

1. Охарактеризуйте сучасний стан фінансів у США.

---

2. Охарактеризуйте сучасну фінансову систему в Німеччині.

---

3. У чому полягає сутність сучасної фінансової системи ФРН?

---

4. Назвіть особливості фінансів Франції.

---

5. Дайте характеристику сучасних фінансів Скандинавських країн.

---

6. З'ясуйте сутність сучасних фінансів у Великій Британії.

---

7. Охарактеризуйте сучасний стан фінансової системи в Японії.

---

8. Які знижки на ціни є в міжнародній комерційній практиці?

---

9. Які ви знаєте види платежів у зовнішньоторговельній діяльності?

---

10. Які комерційні документи потрібні для зовнішньоторговельної операції?

Виконайте тестові завдання

1. За яких умов збільшиться активне сальдо платіжного балансу:

- а) відбудеться виплата заборгованості за заробітною платою;
- б) зменшаться реальні відсоткові ставки;
- в) сповільниться темп економічного зростання;
- г) розкрадуть транш МВФ?

2. Складова платіжного балансу країни – рахунок поточних платежів – не охоплює:

- а) чисті доходи від інвестицій;
- б) транспортні послуги іноземним державам;
- в) зміни в активах країни за кордоном;
- г) всі відповіді вірні.

3. Яке із тверджень є неправильне:

- а) позитивне сальдо рахунку капіталу виникає, якщо обсяг відпливу капіталу менший, ніж іноземні інвестиції в національну економіку;
- б) рахунок капіталу і рахунок поточних операцій у сумі дорівнюють чистому експортові;
- в) відповідно до статистики національних рахунків платіжний баланс завжди збалансований;
- г) сальдо рахунку поточних операцій дорівнює чистому експортові.

4. Стаття «пропуски і помилки» у платіжному балансі:

- а) має вирівнювати нерівновагу платіжного балансу, що виникає у зв'язку з різною методологією врахування різноманітних операцій;
- б) була б меншою, якби резиденти зменшили контрабандне вивезення товарів;
- в) була б меншою, за умови скорочення відпливу капіталу з України;
- г) варіанти відповіді а), б), і в) правильні.

5. Які дії має виконувати країна зі стійким негативним сальдо платіжного балансу:

- а) залучати додаткові довгострокові позики від іноземців;
- б) заборонити переказ у країну доходів резидентів від закордонних інвестицій;
- в) збільшити випуск державних облігацій для населення;
- г) варіанти відповіді а), б) і в) правильні?

6. Активне сальдо платіжного балансу збільшиться, якщо у країні:

- а) відбудеться виплата заборгованості за пенсіями;
- б) прискоряться темпи економічного зростання;
- в) оберуть нового президента;
- г) сповільниться темп економічного зростання.

7. Україна вирішила встановити контроль над зовнішньою торгівлею з метою зниження дефіциту платіжного балансу. Одним із наслідків цього рішення буде:

- а) зниження українського імпорту;
- б) зменшення українського експорту;
- в) збільшення українського імпорту;
- г) збільшення українського експорту.

8. Якщо рахунок руху капіталу має позитивне сальдо, то:

- а) експорт товарів і послуг має бути позитивним;
- б) експорт товарів і послуг має бути негативним;
- в) чистий експорт має бути позитивним;
- г) чистий експорт має бути негативним.

9. За яких умов поліпшиться фінансовий рахунок платіжного балансу:

- а) збільшаться трансфертні перекази в країну;
- б) іноземці збільшать вкладення в державні облігації;
- в) резиденти країни збільшать інвестиції за кордон;
- г) центральний банк збільшить обсяг купівлі іноземної валюти.

10. МВФ надає країнам кредити з метою:

- а) збільшення національного експорту;
- б) збільшення імпорту;
- в) збалансування дефіциту платіжного балансу;
- г) розкрадання.

11. Класифікуйте кожну з операцій (чи відбувається експорт капіталу) з погляду української економіки:

- а) український підприємець купує будинок в Італії;
- б) «Приватбанк» відмовляє в позиції уряду Молдови в 200 тис. дол. США;
- в) український імпортер верстатів бере короткотермінову позику в одному з німецьких банків для оплати купленої ним партії верстатів;
- г) фірма «Нестле» купує акції Львівської кондитерської фабрики «Світоч».

12. Що належить до рахунку руху капіталу:

- а) товарний експорт;
- б) зміни в активах країни за кордоном;
- в) односторонні трансфертні платежі;
- г) чисті доходи від інвестицій;
- 5) транспортні послуги іноземцям?

13. Платіжний баланс країни погіршиться у зв'язку з такими чинниками:

- а) збільшиться реальний ВВП;
- б) центральний банк проводить дефляційну політику;
- в) уряд зменшує витрати і збільшує податки;
- г) центральний банк підвищує ставку рефінансування;
- д) варіанти відповіді а), б), в) і г) неправильні.

14. Класифікуйте кожну з операцій (чи відбувається імпорт капіталу) з погляду української економіки:

- а) український підприємець купує будинок в Італії;
- б) «Приватбанк» надає урядові Молдови позику в 200 тисяч дол. США;
- в) український імпортер верстатів бере короткотермінову позику в одному з німецьких банків з метою оплати купленої ним партії верстатів;
- г) немає правильної відповіді.

15. Рахунок поточних операцій включає все за винятком:

- а) товарного імпорту;
- б) чистих прибутків від інвестицій;
- в) транспортних послуг іноземним державам;
- г) змін в активах країни за кордоном.

16. Країна зі стійким позитивним сальдо платіжного балансу має:

- а) збільшувати державні витрати і зменшувати податки;
- б) збільшувати грошову масу в обігу;
- в) підвищувати відсоткові ставки;
- г) варіанти відповіді а), б), в) неправильні.

17. Фінансовими джерелами Програмами державних позик та інвестицій у Японії є:

- а) система заощаджень громадян;
- б) система страхування життя;
- в) пенсійні фонди;
- г) всі відповіді правильні.

18. Фінансово-бюджетна політика Великої Британії ґрунтується на таких економічних принципах:

- а) «золоте правило»;
- б) «правило стабільного інвестування»;
- в) «правило 70»;
- г) відповіді а) та б) правильні.

19. Сальдо витрат та доходів у платіжному балансі має:

- а) дорівнювати нулю;
- б) дорівнювати одиниці;
- в) бути від'ємним;
- г) бути додатнім.

20. Платіжний баланс складається із таких розділів:

- а) рахунок поточних операцій, рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій, джерела фінансування;
- б) рахунок поточних операцій, рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій;
- в) рахунок поточних операцій, рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій, резервні активи, чисті пропуски та помилки;
- г) немає правильної відповіді.

Виконайте практичні завдання

1. Визначте розмір балансу руху капіталу за умовними даними платіжного балансу країни.

Показник	Значення
Товарний експорт	+40
Товарний імпорт	-30
Експорт послуг	+15
Імпорт послуг	-10
Чисті прибутки від інвестицій	-5
Чисті грошові перекази	+10
Приплив капіталу	+10
Відплив капіталу	-40
Офіційні резерви	+10

- 1) + 10;
- 2) - 30;
- 3) + 25;
- 4) -20;
- 5) - 15.

2. Використовуючи дані задачі 1, розрахуйте баланс поточних операцій:

- 1) + 10;
- 2) + 20;
- 3) + 25;
- 4) +15;
- 5) 0.

3. Застосовуючи дані задачі 1, обчисліть розмір торгового балансу:

- 1) +10;
- 2) + 15;
- 3) -10;
- 4) + 25;
- 5) +5.

4. Використовуючи дані задачі 1, визначте баланс руху довгострокового капіталу:

- 1) - 30;
- 2) + 30;
- 3) - 35;
- 4) -20;
- 5) 0.

ПЕРЕЛІК ОСНОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ДИСЦИПЛІНИ «ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ»

Основні нормативні акти:

1. Бюджетний Кодекс України від 8 лип. 2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Деякі питання реформування державного управління України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 чер. 2016 р. № 474-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80>.
3. Європейська хартія місцевого самоврядування. Рада Європи; Хартія, Міжнародний документ від 15.10.1985. URL : <https://cutt.ly/afxYwNn>.
4. Конституція України: закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <https://cutt.ly/3fQqGJG>.
5. Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 лют. 2006 р. № 90-р. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/29277890>.
6. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
7. Про адміністративні послуги: закон України від від 06 вер. 2012 р. № 5203-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.
8. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01 лип. 2010 р. № 2404-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
9. Про державну службу : закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
10. Про добровільне об'єднання територіальних громад: закон України від 05 лют. 2015 р. № 157-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157>.
11. Про запобігання корупції: закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
12. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05 лют. 2015 р. № 156-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/156>.
13. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 05 сер. 2020 р. URL: <https://cutt.ly/NfxTV6j>.
14. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів надання адміністративних послуг: наказ Мінекономіки від 12 лип. 2007 р. № 219. URL : <https://cutt.ly/6aIDrnh>.
15. Про затвердження Порядку обслуговування коштів місцевих бюджетів у частині бюджету розвитку та власних надходжень бюджетних установ в установах банків державного сектору: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 трав. 2015 р. № 378. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/378-2015-%D0%BF>.
16. Про затвердження Порядку розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на вкладних (депозитних) рахунках у банках: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січ. 2011 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/6-2011-%D0%BF>.

17. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

18. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

19. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. URL : <https://cutt.ly/ufQqDlb>.

20. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16 вер. 2014 р. № 1678-VII. URL : <https://cutt.ly/CfxT13N>.

21. Про Рахункову палату України: Закон України від 7 лип. 2015 р. № 576-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19>.

22. Про службу в органах місцевого самоврядування : закон України від 7 чер. 2001 р. № 2493-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>.

23. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 чер. 2014 р. № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.

24. Про схвалення Концепції реформування місцевих бюджетів: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 трав. 2007 р. № 308-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2007-%D1%80>.

25. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р. URL: <https://cutt.ly/GfQwX8v>.

26. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017 – 2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 лют. 2017 р. № 142-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/142-2017-%D1%80>.

27. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: указ Президента України від 30 вер. 2019 року №722/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>.

Підручники:

1. Галузеве управління / наук.-ред. колегія: М. М. Іжа (співголова), В. Г. Бодров (співголова) та ін. 2011. 648 с.

2. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К.; Дніпропетровськ: НАДУ, 2013. Т. 2. 324 с.

3. Методологія державного управління / наук.-ред. колегія: Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. 2011. 692 с.

4. Публічне врядування / наук. ред. кол. : В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) та ін. ЛРІДУ НАДУ при Президентові України. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 630 с.

5. Теорія державного управління / наук.-ред. колегія: В. М. Князєв (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. 2011. 748 с.

6. Територіальне управління / наук.-ред. колегія: О. Ю. Амосов, О. С. Ігнатенко (співголова) та ін. Харків: Магістр, 2011. 408 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Берданова О. Ресурсне забезпечення регіонального та місцевого розвитку: навч. матеріали; Всеукраїнська мережа фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку. К., 2014. 37 с.

2. Ганущак Ю.І. Місцеві бюджети: практ. посіб. / Ю. І. Ганущак. К.: ТОВ «Софія», 2012. 30 с.

3. Державна економічна політика регіонального розвитку : навчальний посібник / М. А. Латинін, О. Ю. Бобровська, Г. О. Дорошенко та ін.; за заг. ред. проф. М. А. Латиніна, проф. В. Б. Родченка. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 420 с.

4. Державна політика: аналіз та механізми її впровадження: метод. рек./ уклад. : О. І. Кілієвич, В. В. Тертичка. К.: НАДУ, 2009. 88 с.

5. Державне та регіональне управління : навч. посібник / С. І. Архієреєв [та ін.] ; ред. С. І. Архієреєв ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків: Іванченко І. С., 2018. 127 с.

6. Державне управління : основи теорії, історія і практика: навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній, М. М. Їжа, Г. І. Арабаджи; за заг. ред. Надолішнього П. І., Бакуменка В. Д. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. 394 с.

7. Муніципальні фінанси: навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. О. П. Кириленко. Тернопіль: Астон, 2015. 360 с.

8. Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу: Навчальний посібник / І. Ф. Щербина, В.В. Зубенко та ін.; За ред. І.Ф. Щербини; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження» (3-тє вид., випр. та доп.). К.: Нора-друк, 2012. 100 с.

9. Практичні рекомендації з питань формування спроможних територіальних громад / авт. кол.: С. М. Серьогін, Н. А. Липовська, В. М. Дрешпак [та ін.]. Вип. 1. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2015. 32 с.

10. Публічне управління інвестиціями в умовах ринкових трансформацій: навч. посібник / О.Ю.Бобровська, Т.О.Савостенко, А.Б.Кондрашихін. 2-ге вид., допов. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 238 с.

11. Сунцова О.О. Місцеві фінанси: навч. посіб. / О. О. Сунцова. К.: Центр учбової літератури, 2010. 488 с.

12. Управління фінансовими ресурсами та бюджетом територіальних громад: практ. посіб. / О. Ю. Бобровська, Т. А. Крушельницька, О. Ю. Матвєєва, М. М. Трещов; за заг. ред. С.М. Серьогіна. Дніпро: ГРАНІ, 2018. 128 с.

13. Шаров Ю.П. Стратегічне планування та реалізація політики на центральному, регіональному та місцевому рівнях: навч. посіб. / Ю. П. Шаров. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 56 с.

Монографії та інші наукові видання:

1. Бобровська О. Ю., Крушельницька Т. А., Мунько А. Ю. Розробка методики оцінювання впливу децентралізації влади на формування інвестиційного профілю територій. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 6. С. 47-57.

2. Бюджетно-податкова політика України в умовах децентралізації : монографія / О. Ю. Бобровська, Т. А. Крушельницька, С. М. Серьогін [та ін.]; за заг. ред. О. Ю. Бобровської, Т. А. Крушельницької. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2016. 164 с.

3. Казюк Я. М. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: колективна монографія / кол. авт.; за заг. ред. Р. М. Плюща. К.: РІДНА МОВА, 2016. С. 545-593.

4. Колтун В. С. Закономірності та тенденції розвитку місцевого самоврядування: комплементарний підхід: монографія / В. С. Колтун. К.: НАДУ, вид-во «Фенікс», 2015. 360 с.

5. Крушельницька Т. А., Мунько А. Ю. Методологічні основи дослідження системи місцевих фінансів в умовах децентралізації влади в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 3 (Part 1). С. 146-151.

6. Крушельницька Т. А., О. Матвеева О. Ю. Формування бюджетів об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2015. № 2. С. 160-168.

7. Крушельницька Т. А., Трещов М. М. Стратегічне управління ресурсним забезпеченням місцевих бюджетів і базові положення його методології. *Eurasian Academic Research Journal*. Yerevan: ESSA, 2018. No. 10 (28). С. 6-13.

8. Мунько А. Ю. Децентралізація та стандартизація системи публічних послуг (на прикладі сфери охорони здоров'я). *Державне управління: удосконалення та розвиток*. Дніпро: ДДАЕУ, 2020. № 8. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1714>.

9. Мунько А. Ю. Процедура дефолту органу місцевого самоврядування: досвід для України. *Ефективність державного управління*. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2020. Вип. 1. С. 173-183.

10. Мунько А. Ю. Регіональні фонди розвитку як складова системи управління місцевими фінансами. *Державне управління та місцеве самоврядування*. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. Вип. 1 (28). С. 150-156.

11. Мунько А. Ю. Удосконалення системи формування та розподілу Державного фонду регіонального розвитку на основі досвіду ЄС. *Ефективність державного управління*. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2014. Вип. 40. С. 362-370.

12. Трещов М. М. Еволюція ролі органів місцевого самоврядування в ресурсному забезпеченні місцевих бюджетів України: нормативно-правовий аспект. *Visegrad Journal on Human Rights*. Bratislava : Pan-European University Faculty of Law, 2017. Vol. 2, Nr. 4. С. 159-164.

13. Трещов М. М. Моделювання процесів стратегічного управління ресурсним забезпеченням місцевих бюджетів. *Держава та регіони*. Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2017. № 3 (59). С. 180-187.

14. Трещов М. М., Мунько А. Ю. Місцеві фінанси та місцеві бюджети: точки дотику та відмінності понять. *Ефективність державного управління*. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2015. Вип. 42. С. 183-190.

15. Трещов М. Управление фискальными рисками в системе ресурсного обеспечения местных бюджетов. *Legea si viata*. Chişinău: Tipocart print, 2017. No. 7/2 (307). С. 104-110.

16. Трещов М. М. Децентралізація як засіб ресурсної самодостатності територіальних громад: теоретичний аспект. *Державне управління та місцеве самоврядування*. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2015. Вип.2 (25). С. 60-69.

17. Трещов М. М. Перспективи впровадження бюджетного федералізму в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. Харків: Магістр, 2015. № 1 (47). С. 159-167.

18. Трещов М. М. Концептуальні засади стратегічного управління ресурсним забезпеченням місцевих бюджетів: монографія. Дніпро, ДРІДУ НАДУ: Моноліт, 2018. 308 с.

19. Трещов М. М. Удосконалення оперативного управління місцевими бюджетами в умовах децентралізації влади в Україні. *Публічне управління та митне адміністрування*. Дніпро: Гельветика, 2021. Вип. 1 (28). С. 83-87

20. Трещов М.М. Удосконалення ресурсного забезпечення місцевих бюджетів: податкові аспекти. *Jurnalul juridicnational: teorie si practica*. Chişinău: Tipocart print, 2017. Nr. 6-1 (28). С. 36-40.

21. Формування та реалізація інноваційної соціально орієнтованої моделі розвитку територій в Україні / О. Ю. Бобровська, Т. О. Савостенко, О. В. Каховська [та ін.]; за заг. ред. О. Ю. Бобровської, Т. О. Савостенко. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2016. 124 с.

22. Latynin M., Pastukh K, Tarasenko D., Shevchenko S., Munko A. Public administration in the economic sphere of Ukraine: strategic approach (2021). *Studies of applied economics*, Vol. 39, № 5.

23. Treschov M. World experience of local finances management. *Visegrad Journal on Human Rights*. Bratislava : Pan-European University Faculty of Law, 2018. Vol. 2, No. 1. Pp. 157-161.

24. Treshchov M., Munko A. Reshoring as a way of industrial breakthrough of Ukraine for sustainable development. *Sustainable development of territories: challenges and opportunities: monograph* / Bobrovska O. Yu., Krushelnytska T. A., Prokopenko L. L. [etc.]; ed. by O. Yu. Bobrovska. Published by International Center for Research, Education and Training. MTÜ. Tallinn, Estonia, 2021. С. 97-106.

Інформаційні ресурси:

1. Президент України. URL: <http://www.prezident.gov.ua>.
2. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Децентралізація влади в Україні. URL: <https://decentralization.gov.ua>.
5. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua>.
6. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua>.
7. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua>.
8. Міністерство Фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua>.
9. Національне агенство з питань державної служби України. URL: <http://www.nads.gov.ua>.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ З ДИСЦИПЛІНИ «ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ»

Для навчальної дисципліни «Публічні фінанси» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають: лекційні, семінарські та практичні заняття, індивідуальна та самостійна робота, підсумковий контроль.

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результатами:

для денної форми навчання:

– поточного контролю (30 балів) – на підставі участі слухача у семінарських та практичних заняттях;

– індивідуальної роботи (15 балів) – на підставі виконання та захисту відповідних індивідуальних завдань;

– самостійної роботи слухача (15 балів) – на підставі виконання та захисту відповідних завдань за результатами опрацювання матеріалів, передбачених для самостійної роботи;

– підсумкового контролю (40 балів) – на підставі заліку/екзамену.

для заочної форми навчання:

– поточного контролю (20 балів) – на підставі участі слухача у семінарських та практичних заняттях;

– індивідуальної роботи (10 балів) – на підставі виконання та захисту відповідних індивідуальних завдань;

– самостійної роботи слухача (30 балів) – на підставі виконання та захисту відповідних завдань за результатами опрацювання матеріалів, передбачених для самостійної роботи;

– підсумкового контролю (40 балів) – на підставі заліку/екзамену.

Критерії оцінювання аудиторної роботи здобувачів вищої освіти

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Високий рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтуються на глибокому знанні чинного законодавства, теорії, історії та практики публічного управління
4	Добрий рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними вадами. Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтуються на знанні чинного законодавства, теорії, історії та практики публічного управління

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
3	Достатній рівень компетентностей. Достатній рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні; практичні навички та вміння мають поверхневий характер, потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками
2	Недостатній рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань, передбачених планом заняття, виконані, деякі види завдань містять істотні помилки, які потребують подальшого усунення
1	Мінімальний рівень компетентностей. Здобувач не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни й поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань.
0	Незадовільний рівень компетентностей. Відсутність на занятті

За самостійну та індивідуальну роботу здобувач вищої освіти отримує бали після виконання відповідних завдань, які оцінюються згідно з їх складністю та визначаються викладачем.

До індивідуальних завдань належать такі: підготовка рефератів, есе, виконання розрахункових, графічних робіт, оформлення звітів, аналіз практичних ситуацій, підготовка реферативних матеріалів із фахових публікацій, власні до слідження до конференцій, участь в олімпіадах тощо.

Критерії оцінювання самостійної та індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти денної форми навчання

БАЛИ	ВИД ЗАВДАННЯ
15	<i>Індивідуальна робота:</i> підготовка рефератів, есе, виконання розрахункових, графічних робіт, оформлення звітів, аналіз практичних ситуацій, підготовка реферативних матеріалів із фахових публікацій, власні до слідження до конференцій, участь в олімпіадах тощо.
15	Самостійна робота: тестування, опитування тощо

Критерії оцінювання самостійної та індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

БАЛИ	ВИД ЗАВДАННЯ
10	<i>Індивідуальна робота:</i> підготовка рефератів, есе, виконання розрахункових, графічних робіт, оформлення звітів, аналіз практичних ситуацій, підготовка реферативних матеріалів із фахових публікацій, власні до слідження до конференцій, участь в олімпіадах тощо.
30	Самостійна робота: тестування, опитування тощо

За додаткову індивідуальну роботу, яка сприяє поглибленому вивченню навчальної дисципліни нараховувати заохочувальні бали (підготовка конкурсної роботи, публікація статті, тез доповідей на конференціях, круглих столах, наукових семінарах, участь в олімпіадах, вікторинах тощо; творчі та спортивні здобутки). При нарахуванні заохочувальних балів загальна сума балів за індивідуальну роботу не повинна перевищувати максимально допустиму.

Незалежно від кількості набраних балів під час аудиторної роботи всі здобувачі вищої освіти виходять на підсумковий контроль.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль – це перевірка рівня засвоєння знань, навичок, вмінь та інших компетентностей за певний період навчання (навчальний семестр, навчальний рік). Максимальна кількість балів з підсумкового контролю становить **40 балів**.

Оцінювання компетентності здобувача вищої освіти під час підсумкового контролю здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне питання. Виставляючи рівень компетентності, науково-педагогічний працівник має його обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями.

Критерії оцінки знань з дисциплін кафедри для підсумкового контролю (залік/екзамен)

1. Виконання теоретичної частини завдання – max 20 балів

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
18 – 20	Теоретичне питання розкрито повно та ґрунтовно, з використанням не тільки обов'язкової, а й додаткової літератури
14 – 17	Теоретичне питання в цілому розкрито, однак допущені деякі неточності. Обов'язкова література опрацьована не в повному обсязі
10 – 13	Сутність питання визначено правильно, але розкрито неповністю, допущені деякі помилки. Обсяг обов'язкової літератури використаний частково
7 – 9	Сутність питання визначено правильно, але розкрито частково, допущені суттєві помилки в термінології, без впливу на загальне розуміння питання. Опрацьовано лише 2 – 3 джерела обов'язкової літератури
3 – 6	Сутність питання розкрито недостатньо, поверхово, не розкрито більшість його окремих положень, допущені грубі помилки, що вплинули на загальне розуміння проблеми. Обов'язкова література не опрацьована
0 – 2	Сутність питання не розкрито взагалі. Поверхово розкрито лише окремі положення питання. Допущені суттєві помилки, що значно вплинуло на загальне розуміння проблеми

2. Виконання практичної частини завдання – max 20 балів

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
18 – 20	Практичне питання вирішено повністю. Зроблено достатньо повний висновок
14 – 17	Практичне питання в цілому розкрито, однак допущені деякі неточності. Поверхово зроблений висновок
10 – 13	Практичне питання вирішено правильно, але розкрито неповністю. Допущені незначні помилки. Висновок зроблений частково
5 – 9	Практичне питання вирішено правильно, але розкрито частково, допущені суттєві помилки в термінології, без впливу на загальне розуміння питання. Висновок не сформульовано
1 – 4	Практичне питання розкрито недостатньо, поверхово, не визначено більшість його окремих положень, допущені грубі помилки, що вплинули на загальне розуміння проблеми. Висновок не зроблено
0	Практичне питання не розв'язане

Загальні критерії оцінювання успішності з навчальної дисципліни

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою	За шкалою ECTS	Пояснення
90–100	Відмінно	A	Теоретичний зміст навчальних дисциплін засвоєний у повному обсязі
83–89	Добре	B	Теоретичний зміст навчальних дисциплін засвоєний у повному обсязі, під час відповіді допущені незначна кількість несуттєвих помилок
75–82		C	Теоретичний зміст навчальних дисциплін переважно засвоєний; в основному матеріал викладений правильно з певною кількістю значних помилок
68–74	Задовільно	D	Теоретичний зміст навчальних дисциплін засвоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру у розумінні курсу
60–67		E	Теоретичний зміст навчальних дисциплін засвоєний частково, але задовольняє мінімальному обсягу знань
35–59	Незадовільно	FX	Теоретичний зміст навчальних дисциплін засвоєний частково з істотними прогалинами
1–34		F	Теоретичний зміст навчальних дисциплін не засвоєний

При оцінюванні екзамену підсумкова оцінка виставляється за 100-бальною шкалою, як середнє арифметичне балів, отриманих за кожне завдання (питання) комплексного екзамену, яка потім переводиться у національну оцінку за п'ятибальною шкалою та шкалу ECTS.

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Навчальне видання

ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ

*Методичні рекомендації
для підготовки до семінарських і практичних занять*

**(для здобувачів першого рівня вищої освіти
зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»)**

Підп. до друку 11.10.2022. Формат 60x84/16. Друк – RISO.

Гарнітура – Times. Ум.-друк. арк. 3,27. Обл.-вид. арк. 3,5.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 756-46-41

Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018